

Valmistelija

Vs. hallintojohtaja Antton Vuolle, 040 688 4499,
antton.vuolle@suomussalmi.fi

Kuntaan on saapunut 27.2.2026 aloite Kalevalan kansallispuiston perustamiseksi. Tässä esittelytekstissä on aloite suppeana versiona. Koko aloite on tämän asian liitteenä.

” Aloite Kalevalan kansallispuiston perustamiseksi

Hietajärvi, Kuivajärvi ja Rimpi ovat ainoat vienankarjalaiset kylät Suomessa. Kylien läheisyydessä Suomussalmen ja Kuhmon itärajalla sijaitsee kolme Natura 2000 -luonnonsuojelualuetta ja luontoarvoiltaan merkittävä Yli-Vuokin virkistysmetsä sekä muinaismuistolailla suojeltu Vienan reitti.

Yhdessä nämä alueet muodostavat kokonaisuuden, jonka luonto- ja kulttuurihistorialliset arvot ovat Suomessa ainutlaatuiset. Esitämme, että alueelle perustetaan Kalevalan kansallispuisto. Kalevalan kansallispuiston aika on viimeistään nyt, kun Vanhan Kalevalan ilmestymisestä on kulunut 190 vuotta ja Kalevalan 180-vuotisjuhla lähestyy.

Kuivajärven ja Hietajärven kylät sekä Murhijärvi ympäristöineen tunnetaan valtakunnallisesti arvokkaana maisema-alueena. Kylien vuosisatainen asutus on piirtänyt kulttuurihistorialliset jälkensä myös niiden lähiympäristöön, kylien perinteisille nautinta-alueille. Suomalaisen kulttuuriidentiteetin synnyn kannalta keskeinen seutu muodostaisi kansallispuiston sydämen.

Vienalaiskyliä ympäröivät luonnonsuojelualueet antavat monipuolisen kuvan Maanselän vedenjakajaseudun luonnosta. Murhisalon, Malahvian ja Juortanansalo-Lapinsuon Natura-alueiden luontoa värittävät lukuisat suot ja pienvesistöt sekä vanhat, usein soiden pirstaloimat metsät. Lajisto kolmella luonnonsuojelualueella on rikas.

Suojelualueiden kokonaispinta-ala on yli 14 000 hehtaaria. Kohteisiin voi tutustua suojelualueet esittelevässä ympäristöministeriön verkkopalvelussa (ymparisto.fi).

Ehdotetun kansallispuiston aluetta monipuolistavat Yli-Vuokin virkistysmetsä ja kulttuurihistoriallinen retkeilypolku Vienan Reitti lähiympäristöineen. Kalastajat ja melojat tuntevat Yli-Vuokin vesistöt ja vesireitit. Vienan reitillä metsästäjät, sotilaat, runonkerääjät ja laukkukauppiat ovat kulkeneet Suomen ja Vienan Karjalan välillä vuosisatoja. Myös talvisodalla ja jatkosodalla on keskeinen osa seudun kulttuurihistoriassa.

(Lisätietoja: vienanreitti.fi, julkaisut.metsa.fi/julkaisu/yli-vuokin-virkistysmetsan-hoito-ja-kayttosuunnitelma-2011-2020/)

Mainituilla luonnonsuojelualueilla, virkistysmetsässä ja Vienan reitillä on jo retkeilyä tukevia rakenteita. Kaikki kansallispuistoon ehdotetut alueet ovat valtion. Merkittävä osa alueista on jo suojeltu, osa on eriasteisessa metsätalouskäytössä. Ehdotettuun kansallispuiston alueeseen kuuluu noin 1 100 hehtaaria ilman suojelu- tai virkistyskäyttötatusta olevia valtion maita Vienan Reitin läheisyydestä. Alueen rajausta on esitetty oheisella kartalla. (liite 1)

Ehdotetun puiston alue on osa Euroopan vihreää vyöhykettä (www.europeangreenbelt.org). Se tarjoaa mahdollisuuksia kansainväliseen yhteistyöhön alueen kehittämisessä. Rajaseudun

elinvoiman vahvistamisessa luonto- ja kulttuurimatkailun rooli on keskeinen.

Itärajan takana Kalevalan kansallispuisto on jo olemassa, Suomesta se puuttuu. Kanssakäyminen rajan yli on nyt tyrehtynyt, mutta jos historia saa meille jotain opettaa, toinenkin aika tulee.

Ehdotamme, että Suomussalmen kunta ryhtyy välittömästi toimenpiteisiin Kalevalan kansallispuiston perustamiseksi ja huolehtii, että ehdotetulla alueella ei heikennetä kansallispuistoedellytyksiä.

Suomussalmella 27. helmikuuta 2026

Allekirjoittajat:

Ilmari Kianto -seura ry
Juminkeko-säätiö
Runolaulu-Akatemian kannatusyhdistys ry
Suomussalmen Kalevalaiset ry
Suomen luonnonsuojeluliiton Kainuun piiri ry
Toarie ja Lari Huovisen sukuseura ry
Vienan Portti Oy
Vienan reitti ry
Vienan Veräjä ry
Ylä-Kainuun luonto ry”

Aloitteen jättämisen jälkeen allekirjoittajiin ovat liittyneet
Rimminkylän perinneyhdistys ry
Elias Lönnrot -seura ry
Eino Leino talon -säätiö sr

Liite

Aloite Kalevalan kansallispuiston perustamiseksi.

**Kunnanjohtajan
esitys**

Kunnanhallitus lähettää aloitteen johtoryhmän valmisteltavaksi.

Päätös

Esitys hyväksyttiin.

Niina Kinnunen poistui esteellisenä kokouksesta asian käsittelyn ja päätöksenteon ajaksi kello 18.50–18.51 (hallintolain 28.1 § kohta 3 intressijäävi).

**Toimeksi
Tiedoksi**

Johtoryhmä
Aloitteen tehneet/yhteyshenkilö

2795/00.04.02/2026

KHALL 6.10.2026 § 193

Valmistelija

Kunnanjohtaja Erno Heikkinen, 044 777 3344,
erno.heikkinen@suomussalmi.fi

Suomussalmen kuntaan on saapunut 27.2.2026 kuntalaisaloite Kalevalan kansallispuiston perustamista koskevan hankkeen käynnistämisestä. Kunnanhallitus on 10.3.2026 § 66 lähettänyt aloitteen kunnan johtoryhmän valmisteltavaksi.

Aloitteessa esitetään noin 16 800 hehtaarin suuruisen kansallispuiston perustamista Suomussalmen kunnan ja Kuhmon kaupungin alueille.

Aloitteeseen sisältyvät ehdotettu aluerajaus sekä perustelut kansallispuiston perustamiselle.

Koska aloite kohdistuu kahden kunnan alueelle ja koskee valtion omistamia alueita, asian valmistelun yhteydessä on pyydetty lausunnot Kuhmon kaupungilta ja Metsähallitukselta. Kuhmon kaupunginhallitus on käsitellyt asian 9.6.2026 § 140. Metsähallitus on antanut asiasta lausuntonsa 9.6.2026.

Vastaus aloitteeseen

Kalevalan kansallispuiston perustamista koskeva aloite kohdistuu sekä Suomussalmen kunnan että Kuhmon kaupungin alueille. Aloitteessa esitetty noin 16 800 hehtaarin aluekokonaisuus muodostuisi Murhisalon, Malahvian ja Juortanansalo–Lapinsuon luonnonsuojelualueista, Yli-Vuokin virkistysmetsästä sekä Vienan reitin lähimetsistä. Aloitteessa kansallispuiston perustamista perustellaan alueeseen liittyvillä luonto-, maisema-, kulttuurihistoriallisilla ja matkailullisilla näkökohdilla.

Koska esitetty aluekokonaisuus ulottuu kahden kunnan alueelle ja muodostuu valtion omistamista alueista, Suomussalmen kunta on pyytänyt aloitteesta lausunnot Kuhmon kaupungilta ja Metsähallitukselta.

Metsähallitus suhtautuu aloitteeseen tässä vaiheessa neutraalisti. Metsähallituksen lausunnon mukaan kansallispuiston perustaminen kuuluu valtioneuvoston ja eduskunnan toimivaltaan, ja Metsähallitus osallistuu kansallispuistojen valmisteluun ministeriön toimeksiannosta. Metsähallitus katsoo, että kansallispuisto- ja retkeilyalueverkostoa tulee kehittää valtakunnallisena kokonaisuutena. Sen mukaan yksittäisten hankkeiden edistäminen erillisinä ei välttämättä johda tarkoituksenmukaiseen tai vaikuttavaan lopputulokseen, vaan useita samanaikaisia aloitteita tulee arvioida yhteisessä viitekehyksessä ottaen huomioon luonnonsuojelun, virkistyskäytön ja alueellisen tasapainon tavoitteet. Metsähallitus ei ota kantaa aloitteen edistämiseen, vaan toteaa mahdollisen jatkovalmistelun kuuluvan ministeriöille.

Kuhmon kaupunginhallitus ei kannata Kalevalan kansallispuiston selvittämistä eikä perustamista. Kuhmon lausunnossa tuodaan esille muun muassa se, ettei Kalevalan kansallispuisto sisälly Luonnonmetsä-työryhmän esitykseen Suomen kansallispuistoverkoston kehittämisestä. Lisäksi lausunnossa kiinnitetään huomiota mahdollisen kansallispuiston vaikutuksiin alueen maankäyttöön ja elinkeinotoimintaan sekä hankkeen taloudellisten ja toiminnallisten vaikutusten arviointiin. Kuhmon kaupunginhallitus on edellä mainituilla perusteilla päättänyt, ettei se kannata Kalevalan kansallispuiston selvittämistä eikä perustamista.

Luonnonmetsä-työryhmä julkaisi 21.1.2026 kansallispuistokomitean 50-vuotisjuhlavuoden yhteydessä raportin Suomen kansallispuistoverkoston kehittämiseksi. Raportissa esitetään 12 uuden kansallispuiston perustamista ja 18 nykyisen kansallispuiston laajentamista. Esitysten kokonaispinta-ala on 362 231 hehtaaria. Ehdotusten tavoitteina ovat kansallispuistoverkoston pinta-alan kasvattaminen ja alueiden välisen kytkeytyneisyyden parantaminen luontokadon ja ilmastomuutoksen torjumiseksi. Kalevalan kansallispuisto ei sisälly työryhmän esittämiin uusiin kansallispuistoihin tai laajennuskohteisiin.

Kansallispuistojen perustamista koskevia aloitteita on valtakunnallisesti vireillä runsaasti. Tässä tilanteessa mahdollisia uusia kansallispuistoja ja nykyisten kansallispuistojen laajennuksia on tarkoituksenmukaista arvioida valtakunnallisena kokonaisuutena. Kokonaistarkastelussa voidaan arvioida muun muassa alueiden luonnonsuojellista merkitystä, kansallispuistoverkoston kattavuutta ja kytkeytyneisyyttä, alueellista tasapainoa, virkistyskäytön tarpeita, hankkeiden toteuttamisedellytyksiä sekä puistojen perustamisen, hoidon ja palveluvarustuksen edellyttämiä

voimavaroja.

Kalevalan kansallispuistoaloite kohdistuu kahden kunnan alueelle, minkä vuoksi mahdollinen jatkovalmistelu edellyttäisi kuntien, valtion viranomaisten, Metsähallituksen ja muiden keskeisten osapuolten yhteistä valmistelua. Mahdolliseen kansallispuistoon liittyviä vaikutuksia alueen nykyiseen käyttöön, maankäyttöön, elinkeinoihin, maanomistajiin, virkistyskäyttöön sekä alueiden hoitoon ja hallintaan olisi tarpeen tarkastella osana mahdollista valtakunnallista valmistelua. Aloitteeseen ja siinä esitettyyn aluekokonaisuuteen liittyy erilaisia näkemyksiä alueiden käytöstä ja kehittämisestä. Tämän vuoksi Suomussalmen kunnan ei ole tässä yhteydessä tarkoituksenmukaista ottaa yksityiskohtaista kantaa aloitteessa esitettyyn aluerajaukseen tai yksittäisten alueiden ominaisuuksien ja käyttömuotojen keskinäiseen painottamiseen.

Aloitteessa esitetään lisäksi, että Suomussalmen kunta huolehtisi siitä, ettei ehdotetulla alueella heikennetä kansallispuiston perustamisedellytyksiä. Luonnonsuojelulain 44 §:n mukaan kansallispuisto voidaan perustaa vain valtion omistamalle alueelle, ja kansallispuiston perustamisesta ja tarkoituksesta säädetään lailla. Metsähallituksesta annetun lain 2 §:n mukaan Metsähallitus käyttää, hoitaa ja suojelee hallinnassaan olevaa valtion maa- ja vesiomaisuutta.

Suomussalmen kunnalla ei siten ole toimivaltaa määrätä valtion omistamien ja Metsähallituksen hallinnassa olevien alueiden käytöstä tai niihin kohdistuvista toimenpiteistä. Kunta ei voi aloitteessa esitetyllä tavalla vastata kansallispuiston perustamisedellytysten säilymisestä, vaan alueiden käyttöä koskevat ratkaisut kuuluvat kulloinkin toimivaltaisille viranomaisille ja alueiden hallinnasta vastaaville tahoille voimassa olevan lainsäädännön, suojelupäätösten ja muiden alueiden käyttöä ohjaavien ratkaisujen mukaisesti. Tällä vastauksella ei oteta kantaa aloitteessa tarkoitettujen alueiden tulevaa käyttöä koskeviin yksittäisiin ratkaisuihin.

Suomussalmen kunnan näkökulmasta on samalla tärkeää jatkaa Hossan kansallispuiston toimintaympäristön, palvelujen ja saavutettavuuden pitkäjänteistä kehittämistä. Hossan kansallispuiston perustamisesta on kulunut alle kymmenen vuotta, ja sen infrastruktuurin sekä matkailullisen hyödyntämisen kehittäminen on edelleen kesken. Kunnan näkökulmasta on tarkoituksenmukaista varmistaa, että jo perustettuun kansallispuistoon tehty ja tehtävät panostukset voidaan hyödyntää mahdollisimman vaikuttavasti alueen matkailun, vetovoiman ja elinkeinojen kehittämisessä.

Edellä esitetyillä perusteilla Suomussalmen kunta ei pidä tarkoituksenmukaisena käynnistää tässä vaiheessa Kalevalan kansallispuiston perustamista koskevaa erillistä jatkovalmistelua.

Kunnanjohtajan esitys

Kunnanhallitus päättää, ettei Suomussalmen kunta käynnistä Kalevalan kansallispuiston perustamista koskevaa jatkovalmistelua ja toteaa kuntalaisaloitteen loppuun käsittelyksi.

Päätös

Esitys hyväksyttiin.

Niina Kinnunen poistui esteellisenä kokouksesta asian käsittelyn ja päätöksenteon ajaksi (hallintolain 28.1 § kohta 3 intressijäävi).

**Toimeksi
Tiedoksi**

Aloitteen tehneet/yhteyshenkilö, Kuhmon kaupunki, Metsähallitus,
valtuusto/maaliskuu 2027
